

УДК 316.72-043.5[378:37.011.3-051:780.616.432](045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-21>

Іштван КЕНТЕШ,
orcid.org/0000-0003-1168-9651
аспірант кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету
(Мукачево, Закарпатська область, Україна) kentesh.ishtvan96@gmail.com

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФОРТЕПІАНО

Статтю присвячено проблемі формуванню міжкультурної комунікативної компетентності у майбутніх викладачів фортепіано в умовах вищої освіти.

Метою статті є аналіз та визначення умов, які сприяють розвитку міжкультурної комунікативної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Розглядається роль викладача та культури мовлення у створенні мовленнєвого розвивального середовища для майбутніх викладачів фортепіано та аналізуються методи та підходи до формування міжкультурної комунікативної компетентності, такі як ігрові методи навчання, використання відеострічок та метод експертизи.

Схарактеризовано дефініції понять «міжкультурна взаємодія», «професійна підготовка». В результаті дослідження було визначено, що формування міжкультурної комунікативної компетентності є важливою складовою професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Зацентовано увагу на впливі культури мовлення на комунікативний процес у навчальному середовищі та на ролі викладача у створенні мовленнєвого розвивального середовища для студентів. Проаналізовано методи та підходи, які сприяють формуванню міжкультурної комунікативної компетентності, зокрема, ігрові методи навчання, використання відеострічок та метод експертизи.

Дослідження підкреслює важливість розвитку міжкультурної комунікативної компетентності як учителів, так і студентів, оскільки цей аспект визначає ефективність спілкування та взаємодії у міжкультурному середовищі. Результати дослідження свідчать про необхідність посилення уваги до розвитку цієї компетенції в педагогічних програмах та підготовці майбутніх викладачів фортепіано для покращення якості освіти та підготовки фахівців, здатних успішно взаємодіяти з представниками різних культур у сфері музичної освіти.

Ключові слова: міжкультурна взаємодія, професійна підготовка, викладачі фортепіано, культура мовлення, міжкультурна комунікативна компетентність, ігрові методи навчання, відеострічки, метод експертизи, музична освіта.

Ishtvan KENTESH,
orcid.org/0000-0003-1168-9651
Graduate student at the Department of Preschool Pedagogy,
Primary Education and Educational Management
Mukachevo State University
(Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine) kentesh.ishtvan96@gmail.com

CONDITIONS FOR ENSURING INTERCULTURAL INTERACTION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PIANO TEACHERS

The article is devoted to the problem of the formation of intercultural communicative competence in future piano teachers in the conditions of higher education.

The purpose of the article is to analyze and determine the conditions that contribute to the development of intercultural communicative competence in the process of professional training of future piano teachers.

The role of the teacher and speech culture in creating a speech development environment for future piano teachers is considered, and methods and approaches to the formation of intercultural communicative competence are analyzed, such as game teaching methods, the use of video tapes, and the method of examination.

The definitions of the terms «intercultural interaction» and «professional training» are characterized. As a result of the study, it was determined that the formation of intercultural communicative competence is an important component of the professional training of future piano teachers.

Attention is focused on the influence of speech culture on the communicative process in the educational environment and on the role of the teacher in creating a speech development environment for students. The methods and approaches that contribute to the formation of intercultural communicative competence are analyzed, in particular, game methods of learning, the use of video tapes, and the method of examination.

The study emphasizes the importance of developing intercultural communicative competence of both teachers and students, as this aspect determines the effectiveness of communication and interaction in an intercultural environment. The results of the study indicate the need to increase attention to the development of this competence in pedagogical programs and the training of future piano teachers in order to improve the quality of education and training of specialists who are able to successfully interact with representatives of different cultures in the field of music education.

Keywords: *intercultural interaction, professional training, piano teachers, speech culture, intercultural communicative competence, game teaching methods, video tapes, examination method, music education.*

Постановка проблеми. Міжкультурна взаємодія є невід'ємною складовою сучасного світу, де глобалізація та інтернаціоналізація стали нормою життя. Професійна підготовка майбутніх викладачів фортепіано вимагає особливої уваги до аспектів міжкультурної взаємодії, оскільки ця спеціальність надає можливість працювати зі студентами різних національностей та культурних середовищ.

На думку Демір М.І., для подальшого розвитку сучасного світу важливо сприяти діалогу між представниками різних культур, оскільки відсутність знань про етнокультурні особливості, як у вербальному, так і у невербальному спілкуванні, негативно впливає на комунікацію та призводить до утворення стереотипів щодо представників інших культур, що може спричинити помилки в комунікативній поведінці (Демір, 2016: 4).

На сьогоднішній день особливо актуальною стає проблема створення виховної системи, яка сприяє формуванню особистості з високим рівнем духовності та культури, здатної визначати свою позицію серед інших, творчо мислити та гнучко реагувати на зміни у соціокультурному оточенні. Однією з ключових складових цього процесу є формування мовленнєвої особистості, яка може вільно та креативно висловлювати свої думки, потреби, інтереси та наміри, а також вміє користуватися міжкультурними мовними засобами. Тому підготовка майбутніх педагогів із високим рівнем міжкультурної комунікативної компетенції є надзвичайно важливою для сучасної системи освіти в Україні.

Актуальність дослідження полягає у тому, що розвиток міжкультурної освіти є важливою складовою сучасної освітньої парадигми. Дослідження в галузі забезпечення міжкультурної взаємодії у професійній підготовці викладачів фортепіано може сприяти розробці нових методик та підходів до впровадження міжкультурної освіти у музичну сферу.

Музика є універсальною мовою, і її виконання та розуміння не мають меж національних або культурних кордонів. Забезпечення міжкультурної взаємодії у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано дозволяє сприяти спільному розумінню музичних традицій та спадщини різних культур. Майбутні викладачі

фортепіано мають бути готовими до роботи як у власній культурній області, так і в інших країнах та середовищах. Розуміння міжкультурних аспектів навчання та викладання музики стає важливою складовою їх професійної компетентності.

Таким чином, дослідження забезпечення міжкультурної взаємодії у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано є актуальним і важливим для вдосконалення якості музичної освіти та сприяння гармонійному співіснуванню різних культур у сфері музики.

Аналіз досліджень. Проблема включення художньо-естетичного вмісту в підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва базується на методичних рекомендаціях та науковому доробку провідних музикантів. Це особливо стосується фортепіанного виконавства, де видатні майстри, такі як К. Ігумнов, С. Майкапар, Г. Нейгауз, С. Савшинський і інші, залишили свій внесок. У вокальному мистецтві, ім'я В. Антонюка, В. Багадурова, М. Глинки, Л. Дмитрієва, Ф. Ламперті, В. Морозова також варто відзначити.

Важливо зазначити, що багато музикантів залишили методичну спадщину, яку дослідники у галузі музикознавства вивчають. Наприклад, М. Воротний вивчав методи С. Савшинського, який наголошував на значенні естетичних і художніх аспектів виконавства. Також Я. Мільштейн провів аналіз методичної спадщини Ф. Шопена та інших великих композиторів.

Дослідження методичної спадщини таких видатних музикантів, як К. Черні, Ф. Ліст, Ф. Шопен, а також їх педагогічні принципи, стали предметом дослідження О. Кірчанової. Її робота спрямована на розвиток музичної педагогіки.

Дослідження різних аспектів міжкультурної комунікації було проведено в роботах таких авторів, як Е. Холл, Ф. Бацевич, В. Манакін, П. Донець, Г. Трейгер, Ю. Шайгородський і інші.

Е. Холл, який вважається засновником нового наукового напрямку «міжкультурна комунікація», сформулював ключові питання цього напрямку: «Чому виникають комунікаційні труднощі між представниками різних культур?» і «Як культура сприяє налагодженню міжкультурної комунікації?».

Е. Холл вважав, що розуміння чужих культур може бути ефективним лише тоді, коли особис-

тість усвідомлює особливості своєї власної культури (Мен Сіан., 2016: 195). Він підтримував три основні положення: перше, що кожна людина народжується в певній культурі; друге, що носії культури часто не усвідомлюють свої культурні особливості, вважаючи їх загальнопоширеними; і третє, що важливо позбутися культурної залежності шляхом саморефлексії і свідомого усвідомлення підсвідомої культурної програми.

Мета статті – проаналізувати основні умови забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, необхідно з'ясувати дефініції понять «міжкультурна взаємодія» і «професійна підготовка», які на сучасному етапі розвитку української держави набули нового змісту і актуальності.

Завалко, К. В. зазначає, що міжкультурна взаємодія відноситься до взаємодії між представниками різних культур і етнічних груп у різних сферах життя, включаючи освіту (Завалко, 2018: 192). Вона передбачає обмін інформацією, досвідом, цінностями, традиціями і мовними засобами комунікації між цими культурними групами.

На думку Іванової О., професійна підготовка, у свою чергу, охоплює навчання, набуття навичок і знань, які допомагають особі розвивати свою професійну компетентність і готуватися до виконання конкретної ролі або професії (Іванова, 2019: 134) У відповідності з сучасними вимогами, професійна підготовка також включає аспекти міжкультурної компетентності, оскільки сьогодні майбутні викладачі фортепіано повинні бути готові співпрацювати з учнями та колегами з різних культур і забезпечувати ефективну комунікацію в міжкультурному середовищі.

Зауважимо, сучасна освіта стикається з реаліями глобалізації та міжнародного співробітництва. Майбутні викладачі фортепіано можуть мати учнів із різних культурних та національних середовищ, а також працювати в різних країнах. У такому контексті важливо розуміти і адаптуватися до різних культурних особливостей, щоб забезпечити якісну освіту та ефективну взаємодію.

Крім того, розуміння міжкультурних аспектів може сприяти підвищенню якості професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано, допомагаючи їм краще розуміти і задовольняти потреби різних студентів, а також створювати сприятливу міжкультурну навчальну атмосферу.

Як зазначає Мен Сіан, міжкультурна комунікація використовує як вербальні, так і невербальні засоби для спілкування. Важливим аспек-

том міжкультурної комунікації є розуміння мови іншої культури, що становить ключовий етап у встановленні успішних відносин між представниками різних націй та культур. Проте володіння мовою і знання нею – це два різні аспекти (Мен Сіан, 2018: 195). Володіння мовою означає здатність вільно спілкуватися та розуміти мову, мислити через неї, і це є природним для людини, яка вчиться це робити з дитинства, часто автоматично, на рівні свідомості та підсвідомості. Знання мови, з іншого боку, передбачає більше усвідомлене сприйняття мови як засобу передачі конкретних знань про людей і світ. Ці знання закладені в лексиці, фразеології, граматиці та інших аспектах мови.

Аналізуючи умови забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано, слід зазначити, що згідно з А.М. Богуш, сучасні фахівці у сфері освіти повинні володіти не лише грамотним мовленням, але й бути здатними адекватно та ефективно використовувати мову у різних ситуаціях (Музальов, 2017: 183). Це передбачає, що вони мають бути мовленнєвою компетентністю, вмінні користуватися інтонаційними засобами для виразності мовлення та мати систему знань, умінь і навичок, необхідних для сприяння дітям у вирішенні мовних комунікаційних завдань та створенні сприятливого середовища для обміну думками та почуттями. У той же час педагоги повинні мати високий рівень мовленнєвої культури та бути готовими до постійного самовдосконалення, бути мобільними і творчо налаштованими щодо своєї педагогічної діяльності.

Формування професійної мовленнєвої готовності майбутніх викладачів фортепіано передбачає врахування різних факторів. Ці фактори включають структуру та методику навчання, орієнтовану на професійний розвиток, диференційовану систему навчання мови, формування професійної мовленнєвої готовності та інтеграцію системно-описового та комунікативно-діяльного підходів до навчальних курсів.

Цзяо Їн, досліджуючи методику естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано, зауважує, що процес формування професійної мовленнєвої готовності включає кілька етапів, таких як формування лінгвістичної, лінгводидактичної та комунікативної компетенції за допомогою спеціально підготовленого навчального матеріалу (Дзяо Їн, 2018: 3). Корекція знань, навичок та умінь у сфері мовленнєвої діяльності, а також оволодіння дослідно-експериментальною робо-

тою з дітьми також є важливими аспектами у формуванні цієї готовності. Для завершення процесу навчання студентам рекомендується використовувати спецпрактикум з методики навчання мови, який тісно пов'язаний із дисциплінами лінгвістичного та лінгводидактичного циклів, що попередньо вивчалися, та педпрактикою.

Дичківська І. М. зазначає, що для забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано важливо розвивати ті якості особистості, які сприяють її самореалізації та професійному зростанню (Дичківська, 2017: 44). Аналіз наукових досліджень та практичних відомостей показує, що найважливішими якостями, які сприяють самореалізації особистості, є наступні: адекватна самооцінка, цікавість, бажання пошукати нову інформацію, самостійність, ініціативність, виразність емоцій, здатність до створення оригінальних ідей, здатність розрізняти суперечності, альтернативне мислення, цілісне сприйняття та незалежність в сприйнятті інформації.

З метою оцінки цих якостей у педагогічному контексті можна використовувати певні критерії. Наприклад, для визначення адекватної самооцінки можна аналізувати, наскільки особистість реалістично оцінює свої сильні та слабкі сторони без перебільшень чи занижень. Допитливість можна вимірювати на основі активності в пошуку нових знань і інтересу до вивчення нової інформації (Демір, 2016: 5).

Самостійність та ініціативність можна оцінювати, спостерігаючи, наскільки особистість виявляє ініціативу у вирішенні завдань та власній професійній діяльності. Емоційна активність може бути виміряна через виразність та відкритість особистості у вираженні своїх почуттів та емоцій.

Здатність до створення оригінальних ідей може бути оцінена, спостерігаючи за здатністю особистості до творчого мислення та вираження нестандартних думок. Здатність розрізняти суперечності може бути виміряна через здатність особистості виявляти та аналізувати протиріччя в інформації або думках інших осіб. Альтернативне мислення може бути визначено через здатність розглядати різні точки зору на проблеми та шукати альтернативні рішення. Цілісне сприйняття можна оцінювати на основі здатності особистості сприймати інформацію у контексті загальної картини світу. Незалежність в сприйнятті інформації може бути виміряна через здатність особистості формувати свої власні думки.

У контексті забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх

викладачів фортепіано, студенти спочатку засвоюють теоретичний курс під час лекційних занять. Проте їхню професійно-мовленнєву підготовку в значній мірі формується під час практичних та семінарських занять. Особливо на семінарських заняттях, під час групової навчальної роботи, відбувається реалізація принципу спільної діяльності, який сприяє колективним зусиллям та створенню умов для формування комунікативної професійної підготовки студентів. Під час цих занять викладач має завдання створити адекватну професійну мотивацію до майбутньої професійної діяльності, розвиваючи навички комунікації та сприяючи розумінню важливості такої діяльності (Іванова, 2019: 132).

Ефективне засвоєння студентами знань і навичок можливе лише за умови поєднання різних видів роботи і форм навчання. На семінарських заняттях, цілеспрямовано використовуючи активні форми навчання, як дискусії, диспути, обговорення рефератів і доповідей, студенти отримують можливість точно висловлювати свої думки і вільно висловлювати свої погляди. Проведення семінар-дискусій сприяє розвитку навичок мовленнєвої активності та мовленнєвої взаємодії студентів.

Крім того, важливим напрямком є впровадження ігрових форм педагогічної взаємодії для формування соціально активних та творчих особистостей. Використання гри сприяє розвитку творчості майбутніх спеціалістів і включає такі функції, як комунікабельність, стимулювання інтересу, розвиток психічних якостей, самореалізація, діагностика та корекція.

Отже, поєднання теоретичних лекцій із практичними семінарами та використання активних методів навчання та ігрових форм сприяє успішному формуванню комунікативних та професійних навичок у майбутніх викладачів фортепіано.

У контексті забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі підготовки майбутніх викладачів фортепіано існують різні методи, які сприяють розвитку не лише професійних навичок, але і міжособистісної взаємодії студентів.

Одним із таких методів, як зазначає Музальов О., є використання ігор та ігрових вправ, таких як кросворди, ребуси, вікторини, які допомагають студентам розвивати окремі навички та сприяють засвоєнню матеріалу (Музальов, 2017: 193). Також, ігри-вправи можуть включати ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові та ділові навчальні ігри. Наприклад, рольова гра дозволяє студентам пережити психологічну переорієнтацію, розуміючи, що вони не лише навчаються,

але і виконують певні обов'язки та несуть відповідальність за свої рішення. Такий підхід сприяє створенню позитивної атмосфери та сприяє засвоєнню нового матеріалу та вивченню певного виду діяльності.

Поміж інших методів, які сприяють ефективній професійній підготовці студентів та стимулюють їх до активізації та самоосвітньої діяльності, слід виділити метод відеострічки. Цей метод дозволяє студентам переглядати та аналізувати записи своєї діяльності, включаючи як навчальні, так і професійні аспекти. Відеострічка допомагає студентам зосередитися на своїх діях та процесах і сприяє адаптації до їхніх індивідуально-типологічних особливостей.

Також важливим методом є метод експертизи, який сприяє розвитку аналітичних здібностей та рефлексії студентів. Цей метод використовується для експертної оцінки дій студентів під час різних видів ігор, а також під час аналізу рефератів, виконання досліджень та розв'язання різних завдань. Здобувачі освіти, що виступають у ролі експертів, мають глибокі знання та розуміння проблеми обговорення, що сприяє їхній розвиненій аналітичній діяльності та рефлексії (Дубяга; Чорна; Яковенко, 2018: 55).

Крім цього, інноваційні педагогічні технології, такі як інтерактивні методи навчання, є важливим елементом підготовки студентів. Вони сприяють більш ефективній організації навчального процесу і сприяють розвитку професійної компетентності студентів. Інтерактивне навчання включає в себе взаємодію між учасниками, що сприяє максимальному формуванню та розвитку професійних навичок та навичок моделювання поведінки в різних ситуаціях.

У структурі комунікації виділяють такі компоненти: діяльнісний, мотиваційний, перцептивний, когнітивний.

Діяльнісний компонент передбачає володіння певними видами. вмінний: пошуково-орієнтованими, конструктивними (уміння обирати вид та засоби комунікації, уміння вербальної та невербальної комунікації), організаторськими (уміння організувати комунікацію, в тому числі і засобами нових комунікативних технологій, вміння варіювати комунікативні засоби), гностичними (уміння аналізувати та синтезувати, регулювати мовленнєву поведінку адекватно ситуації) (Дубяга; Чорна; Яковенко; Однорог, 2018: 129).

Забезпечення міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано є важливим завданням, яке вима-

гає певних умов і заходів для успішної реалізації.

По-перше, основною умовою є включення елементів міжкультурної освіти в навчальний процес. Майбутні викладачі фортепіано повинні мати можливість вивчати культурні особливості різних національностей, розуміти різноманітність культурних виразів і міжкультурні різниці. Важливо розвивати у студентів міжкультурну чутливість та розуміння. Це включає в себе усвідомлення власних культурних стереотипів, уміння слухати і розуміти інших, а також бути відкритими до нових ідей і думок.

По-друге, міжкультурна комунікація. Забезпечення можливостей для міжкультурної комунікації є важливою умовою. Це може включати в себе спільні проекти, міжнародні обміни, спілкування з представниками інших культур і використання міжкультурних засобів комунікації, таких як інтернет-платформи або мовні курси. Важливо впроваджувати міжкультурні практики в навчальний процес. Це може включати в себе вивчення міжкультурних аспектів музики та мистецтва, використання різноманітних стилів і жанрів музики з різних культур, а також ознайомлення з історією і культурними контекстами різних композиторів і виконавців.

По-третє, міжкультурна толерантність. Важливо сприяти розвитку міжкультурної толерантності серед студентів, надихаючи їх приймати і поважати різницю. Забезпечення безпеки і підтримки для студентів із різних культур може сприяти створенню позитивного міжкультурного середовища. Забезпечення можливостей для студентів побувати в інших культурних середовищах або вивчати їх віртуально може бути корисним для розширення їхнього міжкультурного досвіду. Використання наставництва або менторства від досвідчених викладачів або фахівців у міжкультурній комунікації може сприяти розвитку міжкультурної компетенції студентів. Ментор може допомогти студентам розуміти особливості взаємодії зі студентами і викладачами з інших культур, надавати поради щодо міжкультурного конфлікту та сприяти їхньому адаптуванню до нових умов.

По-четверте, міжкультурні проекти і заходи. Організація міжкультурних проектів, семінарів, виставок і заходів може сприяти поглибленню розуміння інших культур. Створення спільних музичних виставок або виступів з представниками різних культур може бути ефективним способом підвищення обізнаності студентів щодо міжкультурних аспектів музики. Заохочення студентів до проведення досліджень в області міжкультурної

музичної практики та аналізу впливу культурних чинників на музику може сприяти розвитку їхнього розуміння міжкультурних процесів.

Забезпечення можливостей для студентів досліджувати і виконувати музику різних культур і стилів може сприяти розширенню їхнього музичного горизонту і розумінню культурних особливостей.

Ці умови можуть сприяти успішному забезпеченню міжкультурної взаємодії в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів фортепіано і сприяти розвитку їхньої міжкультурної компетенції.

Висновки. Результати нашого дослідження вказують на важливість розвитку міжкультурної комунікативної компетентності в процесі підготовки майбутніх викладачів фортепіано. Мовлення відіграє ключову роль у педагогічному впливі на студентів, і його культура має великий вплив на комунікативний процес. З цього приводу, педагоги повинні мати практичні навички створення мовленнєвого розвивального середовища, що сприяє вираженню почуттів та ідей через мовлення.

Сформованість культури мовлення є важливим аспектом професіоналізму педагога, і вона безпосередньо впливає на результати його роботи. Педагоги повинні постійно вдосконалювати свої педагогічні навички та враховувати вимоги до культури мовлення.

Дослідження також вказує на необхідність підвищення рівня міжкультурної комунікативної компетентності студентів у процесі їхньої підготовки до конструктивного міжкультурного спілкування. Це стає все більш важливим у світі, де взаємодія між різними культурами стає невід'ємною частиною професійної діяльності.

Отже, результати дослідження підкреслюють необхідність розвитку міжкультурної комунікативної компетентності як учителів, так і студентів, які планують стати майбутніми викладачами фортепіано. Це сприятиме покращенню якості освіти та підготовці фахівців, здатних ефективно спілкуватися та взаємодіяти з представниками різних культур у навчальному середовищі та поза ним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демір, М. І. Формування інтерпретаційної культури в майбутніх учителів музики в процесі професійної підготовки. (Автореф. канд.пед.наук). Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського. Одеса, 2016. 20 с.
2. Завалко, К. В. Формування музично-виконавської культури майбутнього вчителя музики (скрипаля). Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць, 8 (18). 2018. С. 101–104.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. К.: Академвидав, 2017. 352 с.
4. Іванова О. Поняття «професійна позиція» у науковому дискурсі. Молодь і ринок. Дрогобич, 2019. № 1(168). С. 130–135.
5. Музальов О. Культурологічне становлення особистості майбутнього фахівця у процесі навчально-виховної діяльності / *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. № 3. С. 183–191.
6. Мен Сіан. Художньо-комунікативний досвід майбутніх викладачів вокалу: категоріальний аналіз поняття. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки, 167. 2018. 195–198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_167_48
7. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 289 с.
8. Цзяо Ін. Методика естетичного розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Київ. 2016. 20 с.

REFERENCES

1. Demir M. I. (2016) Formuvannia interpretatsiinoi kultury v maibutnix uchyteliv muzyky v protsesi profesiinoi pidhotovky. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). [Formation of interpretation culture in future music teachers in the process of professional training. (Author's thesis candidate of pedagogic sciences)]. Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. Odesa. [in Ukrainian].
2. Zavalko K. V. (2018) Formuvannia muzychno-vykonavskoi kultury maibutnoho vchytelia muzyky (skrypalia). [Formation of musical and performing culture of the future music teacher (violinist)]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 16. Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyku – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 16. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice, 8(18). 101–104. [in Ukrainian].
3. Dychkivska I. M. (2017) Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii. [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv: Akademydav. [in Ukrainian].
4. Ivanova O. (2019) Poniattia «profesiina pozytsiia» u naukovomu dyskursi. [The concept of “professional position” in scientific discourse]. Molod i rynok – Youth and the market, 1(168). 130–135. [in Ukrainian].

5. Muzalov O. (2017) Kulturolohichne stanovlennia osobystosti maibutnoho fakhivtsia u protsesi navchalno-vykhovnoi diialnosti. [Cultural formation of the personality of the future specialist in the process of educational activities]. *Pedahohika i psykhohohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and psychology of professional education*, 3. 183–191. [in Ukrainian].

6. Men Sian. (2018) Khudozhno-komunikatyvnyi dosvid maibutnikh vykladachiv vokalu: katehorialnyi analiz poniattia. [Artistic and communicative experience of future vocal teachers: categorical analysis of the concept]. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Pedahohichni nauky – Scientific notes of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko. Series: Pedagogical sciences*, 167. 195–198. Retrieved from: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_167_48. [in Ukrainian].

7. Dubiaha S. M., Chorna V. V., & Yakovenko I. O. (Eds.). (2018) Osobystisno-profesiinyi rozvytok vchytelia v umovakh realizatsii Kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly, Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu. [Personal and professional development of the teacher in the conditions of the implementation of the Concept of the New Ukrainian School, Materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation]. Melitopol: FOP Odnoroh T.V. [in Ukrainian].

8. Tsziao Yin. (2016) Metodyka estetychnoho rozvytku maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi navchannia hry na fortepiano. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). [Methods of aesthetic development of future music teachers in the process of learning to play the piano. (Author's thesis candidate of pedagogic sciences)]. Natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni K. D. Ushynskoho. Kyiv. [in Ukrainian].